

Buhaj z linii syntetycznej 97,37% krwi ras mięsnych (50% AA, 37,5% Lim, 6,25% Sim, 3,12% Char) – KWZH Warszawa (fot. J. Trela)

Prezydium ZHiPBM na obchodach Jubileuszu 15-lecia (od lewej: prof. Henryk Jasiorowski, Prezes – Bogdan Konopka, Wiceprezesi – Roman Jasiakiewicz, Bogdan Wiatr, członkowie – Franciszek Rudzik, Dariusz Matkowski (fot. Z. Choroszy)

Tworzenie pierwszych populacji bydła typu mięsnego w Polsce

**Jubileusz 15-lecia powstania
Polskiego Związku Hodowców i Producentów Bydła Mięsnego**

Jan Treła, Zenon Choroszy

*Instytut Zootechniki Państwowy Instytut Badawczy,
32-083 Balice k. Krakowa*

Jedną z możliwości zwiększenia produkcji żywca wołowego jest chów bydła mięsnego, który nie wymaga dużych nakładów finansowych i może być prowadzony w oparciu o maksymalne wykorzystanie dużych obszarów użytków zielonych, mało przydatnych do produkcji mleka. Problemem tym zainteresowano się już w połowie lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych ubiegłego stulecia, kiedy to Instytut Zootechniki w Krakowie i Akademia Rolniczo-Techniczna w Olsztynie podjęły prace nad wytworzeniem pierwszych stad bydła w typie mięsnym. W stadach tych na drodze krzyżowania wypierającego na jedną rasę lub poprzez krzyżowanie twórcze łączące kilka ras mięsnych tworzone populacje o wysokim udziale genotypu wybranej rasy mięsnej, albo tzw. „linie syntetyczne”. Bydło z linii syntetycznych charakteryzowało się dodatnimi cechami ras wyjściowych. Szczególnie przydatne w ich tworzeniu były buhaje ras Aberdeen-Angus (czarny), Blonde d' Aquitaine, Chianina, Charolaise i Limousine.

Materiałem wyjściowym były najczęściej jałówki i krowy ras czarno-białej, czerwono-białej i Simental, wybrakowane ze stad mlecznych ze względu na wydajność. Prace te rozpoczęto mając świadomość, że import czysto rasowych jałowic ras mięsnych, a tym bardziej buhajów, był w istniejących wówczas warunkach ekonomicznych kraju niemożliwy. Opracowano wtedy założenia metodyczne, które obejmowały:

- ocenę osobniczą potomstwa po buhajach linii syntetycznych,

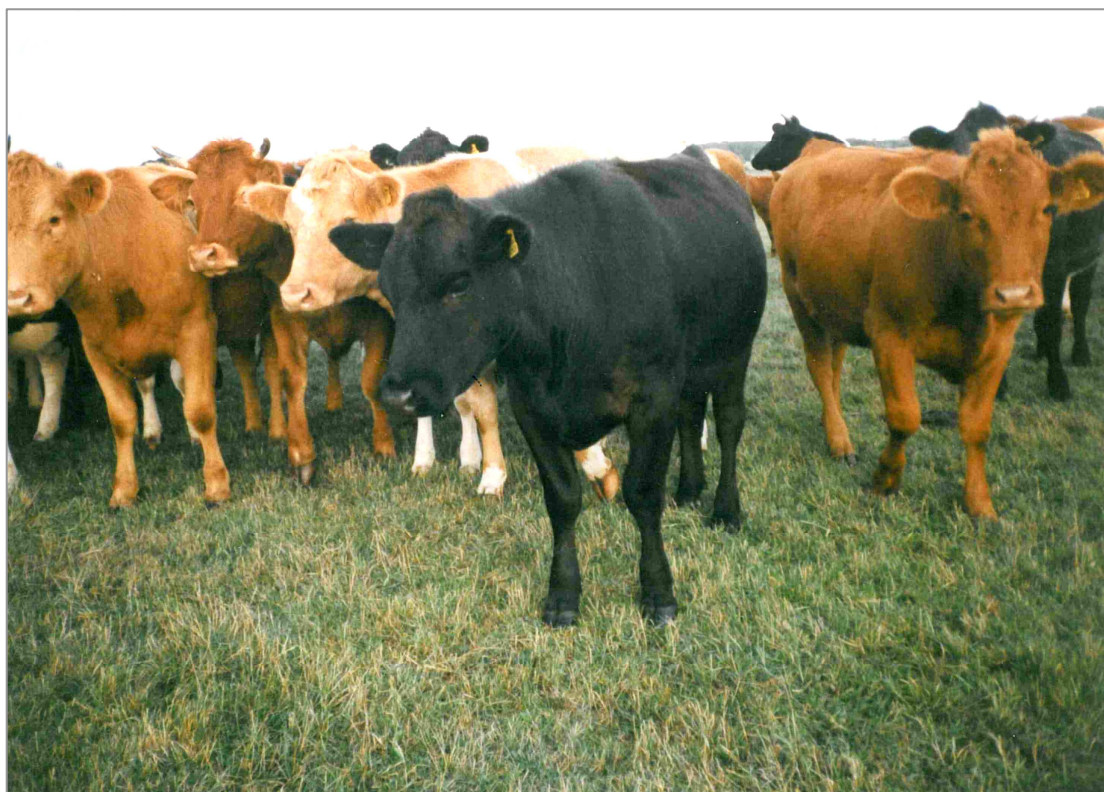
- ocenę buhajów z linii syntetycznych na podstawie potomstwa, która dotyczyła wartości opasowej, rzeźnej oraz cech fizykochemicznych mięsa,
- ocenę buhajów przeznaczonych do rozrodu oraz krów pierwiastek,
- opracowanie modelu wykorzystania użytków zielonych w produkcji żywca wołowego.

Dla tworzących się stad w typie mięsnym utworzono księgę „O”; prowadzono pracę selekcyjną przy współudziale selekcjonerów z OSHZ, a później Związku Hodowców Bydła Mięsnego. Stada miały pełną dokumentację zootechniczną oraz dotyczącą rozrodu. Buhajki hodowlane odchowywano w Centralnych Wychowalniach według opracowanej metodyki.

Z uwagi na to, że realizacja zadań z zakresu tworzenia stad linii syntetycznych odbywała się przy niskich nakładach finansowych i w różnych warunkach środowiskowych, w publikowanych w tym czasie pracach metody statystyczne zastosowane do obliczeń wyników odnosiły się tylko do grup zwierząt poddawanych ubojowi i ocenie poubojowej.

W wyniku realizacji prac prowadzonych przez Instytut Zootechniki uzyskano trzy stada krów w typie mięsnym (ok. 500 sztuk) o dolewie krwi różnych ras mięsnych powyżej 87,5%. Buhajki z tych stad zakwalifikowane do rozrodu z przeznaczeniem do krzyżowania towarowego w stadach mlecznych posiadały dolew krwi ras mięsnych w wysokości 93,7% i wyższej.

Pierwsze buhaje po selekcji z linii synte-

Jałówki powyżej 87,5% Lim (umaszczenie czerwone) (fot. J. Trela)

Buhaje z linii syntetycznej przeznaczone na opas (75% krwi ras mięsnych) fot. J. Trela)

Krowa (50% Lim, 25% Char) z cielęciem (87,5% ras mięsnych) (fot. J. Trela)

Stado krów do produkcji żywca wołowego (fot. J. Trela)

Jałówki F_1 i F_2 (krzyżowanie wypierające Lim) (fot. J. Trela)

Młodzież na pastwisku (fot. J. Trela)

tycznej ZD IZ Siejnik trafiły do krzyżowania towarowego do Kombinatu PGR Kętrzyn na początku lat osiemdziesiątych XX w. Do roku 1995 skierowano do produkcji młodego żywca wołowego poprzez krzyżowanie towarowe w sumie 270 buhajków o genotypie ras mięsnych w wysokości od 75 do 93,75%.

Z dwóch następnych stad, tj. Ośrodka Hodowli Zarodowej Cerkwica i Stadniny Koni Nowielice, w okresie od 1987 do 1995 roku w wyniku selekcji skierowano do rozrodu 331 buhajów, głównie na tereny Pomorza Zachodniego, w Lubuskie i Piłskie oraz inne rejony kraju.

Należy tutaj podkreślić działalność prof. Zenona Kijaka i jego współpracowników z Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie, którzy skoncentrowali swoje badania głównie nad populacją bydła rasy Aberdeen Angus. Znacząca ilość buhajów tzw. „kortowskiej linii syntetycznej” została skierowana do krzyżowania towarowego.

W wyniku realizacji badań prowadzonych w Instytucie Zootechniki w Krakowie opublikowano 42 prace monograficzne i popularnonaukowe, wygłoszono ponad 100 wykładów, opracowano kilka systemów produkcji żywca wołowego z wykorzystaniem użytków zielonych, wydano znaczącą ilość ulotek informacyjnych o stadach mięsnych i metodach ich tworzenia, zrealizowano kilkanaście wdrożeń upowszechnia-

jących chów i hodowlę bydła mięsnego oraz jego produkcję z wykorzystaniem użytków zielonych. Ponadto, od 1990 roku zwierzęta z utworzonych stad wielokrotnie prezentowano na wystawach regionalnych, wystawie krajowej i POLAGRA.

W podsumowaniu można stwierdzić, że w przeszłości placówki naukowe w kraju poświęciły wiele uwagi zagadnieniom produkcji żywca wołowego w oparciu o krzyżowanie towarowe oraz tworzeniu pierwszej populacji bydła mięsnego „linii syntetycznych”. Tę tematykę badawczą zakończono lub ograniczono do badań „jakościowych mięsa wołowego” z chwilą rozpoczęcia realizacji „Programu rozwoju i hodowli bydła mięsnego w Polsce”, opracowanego w 1994 roku przez Zespół prof. Henryka Jasiorowskiego. Profesor Jasiorowski został pierwszym Prezesem Krajowego Związku Hodowców Bydła Mięsnego, później Polskiego Związku Hodowców i Producentów Bydła Mięsnego i pełnił tę funkcję do 2006 r. W październiku 2009 roku pod przewodnictwem obecnego Prezesa, Bogdana Konopki, świętowano jubileusz 15-lecia powołania Związku. Związek ten w pełni wywiązał się ze swych zobowiązań statutowych i spełnił oczekiwania hodowców. Daje na przyszłość gwarancję dla dalszego rozwoju hodowli i produkcji bydła mięsnego w Polsce.

Jałówki powyżej 87,5% Lim (umaszczenie czerwone) (fot. J. Trela)